

RO

RO

RO



COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 14.1.2011
COM(2010) 639 final /3

CORRIGENDUM

Annule et remplace le document COM(2010) 639 final du 10.11.2010

Concerne les versions BG, ES, CS, IT, LV, LT, HU, RO, SL et SK

Dans la version roumaine, des corrections ont été effectuées dans page 2 paragraphe 2, page 4 dernier paragraphe, page 7 paragraphes 1 et 2, page 7 paragraphe 4 point 2, page 8 paragraphe 5, page 9 premier tiret, page 12 paragraphe 5, page 12 paragraphes 1 et 2, page 12 premier tiret, page 21 premier tiret, page 22 dernier tiret.

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Energie 2020

Strategie pentru o energie competitivă, durabilă și sigură

SEC(2010) 1346

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Energie 2020 Strategie pentru o energie competitivă, durabilă și sigură

INTRODUCERE

Un eșec ar fi prea costisitor.

Energia este seva societății în care trăim. Bunăstarea oamenilor, a industriei și a economiei depinde de aprovizionarea cu energie sigură, furnizată în condiții de securitate, durabilă și la prețuri accesibile. În același timp, emisiile generate de sectorul energetic reprezintă aproape 80% din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră din UE. Provocarea energetică reprezintă așadar una din cele mai mari încercări la care este supusă Europa. Plasarea sistemelor noastre energetice pe o traiectorie mai durabilă și cu un grad mai mare de securitate va dura decenii întregi. Însă deciziile care să ne aducă pe calea cea bună sunt imperios necesare, deoarece nerealizarea unei piețe energetice europene funcționale va duce la creșterea costurilor pentru consumatori și va periclita competitivitatea Europei.

În următorii zece ani, sunt necesare investiții în valoare de o mie de miliarde de euro. Ele vor servi, pe de o parte, la diversificarea resurselor existente și la înlocuirea echipamentelor, și, pe de altă parte, la satisfacerea cerințelor energetice din ce în ce mai problematice și mai variabile. Modificările structurale în materie de furnizare a energiei, rezultate parțial în urma modificării producției autohtone, obligă economiile europene să aleagă între produse și infrastructuri energetice. Consecințele acestor alegeri se vor resimți în următorii 30 de ani și chiar mai târziu. Luarea acestor decizii în regim de urgență necesită un cadru strategic ambițios. Amânarea luării acestor decizii va avea repercusiuni incomensurabile asupra societății, atât în termeni de costuri pe termen lung, cât și în termeni de securitate.

Conceptul unei politici energetice comune la nivelul UE s-a format în jurul obiectivului comun de a asigura disponibilitatea fizică neîntreruptă a produselor și serviciilor energetice pe piață, la prețuri accesibile tuturor consumatorilor (casnici și industriali), contribuind totodată la obiectivele sociale și climatice generale ale UE. Principalele obiective ale politicii energetice (securitatea aprovizionării, competitivitatea și durabilitatea) sunt acum înscrise în Tratatul de la Lisabona¹. Ele vorbesc de la sine despre prioritățile Europei în domeniul energetic. Deși s-au realizat unele progrese în îndeplinirea acestor obiective, ritmul de adaptare al sistemelor energetice europene este în continuare prea lent, iar amploarea provocărilor crește. Viitoarele extinderi ale UE vor accentua această provocare, pe măsură ce Uniunea va primi țări caracterizate de infrastructuri uzate moral și economii energetice mai puțin competitive.

¹ Articolul 194 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

În 2007, Consiliul European a adoptat o serie de obiective ambițioase pentru 2020: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% (sau chiar cu 30% în condiții prielnice²), creșterea la 20% a ponderii energiei din surse regenerabile și îmbunătățirea cu 20% a eficienței energetice. Parlamentul European a susținut neîncetat aceste obiective. Consiliul European a formulat și un angajament pe termen lung în ceea ce privește decarbonizarea, stabilind ca obiectiv pentru UE și alte țări industrializate o reducere a emisiilor de 80-95% până în 2050.

Cu toate acestea, strategia existentă nu pare a fi capabilă să realizeze toate obiectivele pentru 2020 și nici să răspundă la provocările pe termen lung. Obiectivele energetice și climatice ale UE au fost încorporate în „strategia Europa 2020”³ pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, adoptată de Consiliul European în iunie 2010 și în inițiativa strategică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”. Sarcina urgentă a UE este de a conveni asupra instrumentelor care pot realiza tranziția necesară și, prin aceasta, de a garanta că Europa poate ieși din recesiune pe o traiectorie mai competitivă, mai sigură și mai durabilă.

În ciuda importanței obiectivelor politicii energetice, realizarea lor lasă mult de dorit

Piața internă a energiei este încă fragmentată și nu și-a atins potențialul de transparență, accesibilitate și diversitate a ofertelor. Companiile au evoluat dincolo de granițele naționale, însă regulile și practicile care diferă de la un stat membru la altul pun la încercare dezvoltarea lor reală. Există încă multe bariere în calea concurenței deschise și loiale⁴. Un studiu recent pe tema piețelor cu amănuntul ale energiei electrice indică faptul că există un număr prea mic de opțiuni la dispoziția consumatorilor⁵. Implementarea legislației pentru piața internă lasă de dorit, având în vedere că în prezent se derulează peste 40 de proceduri în constatarea încălcării legislației din cel de-al doilea pachet pentru piața internă a energiei, contabilizate începând abia cu 2003.

Securitatea surselor interne de energie este subminată de întârzierea cu care se realizează investițiile și progresele tehnologice⁶. În prezent, aproape 45% din capacitatea europeană de generare a energiei electrice se bazează pe surse cu emisii reduse de carbon, în principal pe centralele nucleare și pe hidrocentrale. Anumite regiuni ale UE ar putea să piardă mai mult de o treime din capacitatea lor de generare până în 2020, din cauza duratei limitate de viață a acestor instalații. Aceasta înseamnă înlocuirea și extinderea capacităților existente, identificarea combustibililor alternativi nefosili siguri, adaptarea rețelelor la sursele regenerabile și realizarea unei piețe energetice interne complet integrate. În același timp, statele membre trebuie să elimine treptat subvențiile cu efect negativ asupra mediului.

² Consiliul European a precizat: „cu condiția ca și alte țări dezvoltate să se angajeze să realizeze reduceri comparabile ale emisiilor iar țările în curs de dezvoltare cu o economie mai avansată să contribuie în mod adecvat, conform responsabilităților și capacităților acestora”.

³ Comunicarea Comisiei, (doc. 7110/10, 5 martie 2010).

⁴ După cum reiese din ancheta Comisiei în sectorul energetic, Comunicarea Comisiei din 1 ianuarie 2007 intitulată „Anchetă efectuată în temeiul articolului 17 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 în sectoarele europene ale gazului și energiei electrice” COM(2006)851 și din numărul mare de investigații ale comportamentului anticoncurențial din sectorul de profil (de exemplu, IP/10/494 din 4 mai 2010).

⁵ Studiu asupra funcționării piețelor cu amănuntul ale energiei electrice în Uniunea Europeană, noiembrie 2010

⁶ ENTSO-Electricitate a estimat că UE trebuie să construiască sau să înlocuiască 30 000 km de cabluri de rețea în următorii zece ani.

Calitatea planurilor naționale de acțiune în domeniul eficienței energetice, elaborate de statele membre începând cu 2008, este una dezamăgitoare, prin faptul că lasă neexploatat un potențial uriaș. Tranziția către consumul de energie din surse regenerabile și către creșterea eficienței energetice în sectorul transporturilor este prea lentă. Cu toate că, în linii mari, nu am deviat de la obiectivul de 20% energie din surse regenerabile, suntem departe de a atinge obiectivul stabilit pentru eficiența energetică.

La nivel internațional, se acordă prea puțină atenție avertizărilor referitoare la diminuarea resurselor petroliere în viitor⁷. În ciuda crizelor grave înregistrate în domeniul alimentării cu gaz, care au trezit la realitate actorii implicați și au scos la iveală vulnerabilitatea Europei, nu există încă nicio abordare comună față de țările partenere, furnizoare sau de tranzit. Potențialul pentru dezvoltarea ulterioară a resurselor indigene de combustibili fosili din UE, inclusiv a gazului neconvențional, există, iar rolul pe care acestea îl vor juca trebuie evaluat cu obiectivitate maximă.

Interdependența energetică a statelor membre necesită măsuri mai puternice la nivel european

UE reprezintă nivelul la care ar trebui dezvoltată politica energetică. Deciziile în materie de politică energetică luate de un stat membru se repercutează inevitabil asupra altor state membre. Mixul energetic optim, inclusiv dezvoltarea rapidă a energiei din surse regenerabile, necesită cel puțin o piață de amploare continentală. Energia este sectorul de piață în care eficiența economică maximă se poate atinge doar la scară paneuropeană. Piețele fragmentate, pe lângă faptul că subminează securitatea aprovizionării, limitează și beneficiile pe care le poate genera concurența pe piața energetică. A venit vremea ca politica energetică să devină cu adevărat europeană.

UE trebuie să rămână o piață atrăgătoare pentru companii, într-o perioadă în care concurența pentru resursele energetice mondiale se acutizează. Noua strategie energetică europeană trebuie să sprijine abordarea industrială integrată care a fost prezentată recent de Comisia Europeană⁸, în special deoarece energia rămâne un important factor de costuri pentru industrie⁹. UE trebuie să își consolideze și competitivitatea pe piața tehnologiilor energetice. Cota energiei din surse regenerabile din mixul energetic al UE a crescut constant până la aproximativ 10% din consumul final brut de energie din 2008. În 2009, 62% din capacitatea nou instalată de generare a energiei electrice din UE provenea din surse regenerabile, în principal, din surse de energie eoliană și solară. Însă poziția fruntașă a Europei este amenințată. Barometrul independent „Renewable energy country attractiveness indices”¹⁰ din 2010 citează SUA și China ca fiind cele mai bune oportunități de investiții în domeniul energiilor din surse regenerabile. Sunt necesare noi stimulente, și, mai mult decât oricând, trebuie să se mizeze pe rolul de lider al UE pentru a răspunde la aceste provocări.

Dacă și-ar asuma interesul și ambiția comune, UE ar putea deveni mult mai puternică și mai eficace pe scena afacerilor internaționale din domeniul energetic. În ciuda faptului că reprezintă o cincime din consumul energetic la nivel mondial, UE se poate lăuda cu o influență mai restrânsă decât ar sugera-o ponderea sa economică. Piețele energetice globale

⁷ De exemplu, World Energy Outlook 2009 și 2010.

⁸ Comunicarea „O politică industrială integrată pentru era globalizării” (COM 2010) 619

⁹ De exemplu, se estimează că prețul energiei electrice în Europa este cu 21% mai mare decât în Statele Unite și cu 197% mai mare decât în China.

¹⁰ Ediția nr. 26, august 2010.

sunt tensionate, țările asiatice în curs de dezvoltare și Orientul Mijlociu reprezentând în prezent cea mai mare parte a cererii la nivel global¹¹. Faptul că UE deține poziția de cel mai mare importator de energie din lume o face mai vulnerabilă la riscurile în aprovizionare.

Includerea politicii energetice în Tratatul UE necesită o nouă perspectivă.

Trebuie să ne bazăm pe ceea ce am realizat deja și să manifestăm o ambiție fermă.

UE nu își poate permite un eșec al ambițiilor sale energetice. Din acest motiv, Comisia propune o nouă strategie energetică pentru orizontul 2020, care va consolida măsurile luate până în prezent și va accelera activitățile desfășurate în domeniile cu noi provocări. Ea este rezultatul unor dezbateri extinse în cadrul instituțiilor UE și al unor consultări publice de amploare.

Accentul nu se pune pe analiza comparativă a diverselor surse de energie, ci pe măsurile necesare pentru realizarea obiectivelor strategice europene pe termen mediu. În foaia de parcurs pentru 2050 vor fi prezentate diverse scenarii referitoare la mixul energetic, care vor descrie modalitățile de realizare a obiectivului european pe termen lung al decarbonizării și implicațiile lor pentru deciziile în materie de politică energetică. Strategia stabilește decizii inițiale de politică, necesare pentru îndeplinirea obiectivelor energetice pentru 2020, astfel cum sunt definite în prezent. Fișele de parcurs pentru 2050 în domeniul energiei și al economiei cu emisii reduse de carbon vor prezenta informații suplimentare și vor ghida acest program de acțiune și implementarea sa prin conturarea unei viziuni pe termen lung.

Avem nevoie urgentă de schimbări profunde în ceea ce privește producția, utilizarea și furnizarea de energie

Mai întâi de toate, strategia subliniază necesitatea de reechilibrare a acțiunilor în domeniul energetic, în favoarea unei politici dictate de cerere, care să crească rolul consumatorilor și să separe creșterea economică de utilizarea energiei. În special, industria transporturilor și cea a construcțiilor trebuie să urmărească o politică activă de economisire a energiei și de diversificare energetică, care să se extindă și la sursele energetice nepoluante. În afară de schema de comercializare a certificatelor de emisii (ETS), strategia trebuie să contribuie la crearea de condiții de piață care să stimuleze economii mai mari de energie și mai multe investiții în tehnologiile cu emisii reduse de carbon, la exploatarea unei game largi de energie centralizată și distribuită provenind din surse regenerabile, precum și la tehnologiile esențiale de stocare a energiei și de electromobilitate (mai ales vehiculele electrice și transportul public).

Politica energetică este un demers vital pentru realizarea obiectivului noii strategii pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, care să stea la baza unei industrii puternice, diversificate și competitive. În acest context, Europa trebuie să recunoască faptul că baza sa industrială are nevoie de toate sectoarele din întregul lanț valoric.

Autoritățile publice trebuie să conducă prin puterea exemplului. În fiecare an, 16% din PIB-ul UE, aproximativ 1,5 miliarde de euro, sunt cheltuite de autoritățile publice. Normele în materie de achiziții publice trebuie să insiste pe condițiile de eficiență, pentru a determina o creștere a economiilor de energie și pentru a disemina soluții inovatoare, în special în domeniul construcțiilor și al transporturilor. Potențialul de a crește eficiența energetică al

¹¹ Agenția Internațională a Energiei, Perspective energetice mondiale, 2010.

instrumentelor bazate pe piață și al altor instrumente strategice, inclusiv al impozitării, trebuie exploatat la maximum.

Cât despre ofertă, prioritatea trebuie să o reprezinte în continuare dezvoltarea de surse de energie sigure și competitive. În domeniul generării de electricitate, investițiile trebuie să conducă la generarea a aproape două treimi din energia electrică din surse cu emisii scăzute de carbon până la începutul deceniului 2020, nivelul actual fiind de 45%. În acest context, energiile din surse regenerabile trebuie să fie prioritare. Strategia trebuie să formuleze un cadru la nivelul UE care, cu respectarea diferențelor naționale, să le permită statelor membre să își depășească obiectivele stabilite și care să asigure, până în 2020, competitivitatea economică a surselor de energie regenerabile și a tehnologiilor aferente.

Contribuția energiei nucleare, care generează în prezent aproximativ o treime din energia electrică a UE și două treimi din energia electrică produsă fără emisii de carbon, trebuie evaluată deschis și obiectiv. Toate dispozițiile Tratatului Euratom trebuie aplicate riguros, în special în ceea ce privește securitatea. Dată fiind renașterea interesului pentru acest tip de generare în Europa și în lume, cercetarea trebuie să urmărească tehnologiile de management al deșeurilor radioactive și implementarea lor în condiții de securitate, precum și planurile pentru viitorul îndepărtat, prin dezvoltarea unor sisteme de fisiune din generația următoare, pentru o mai mare durabilitate și cogenerare a energiei termice și electrice, și prin fuziunea nucleară (ITER).

În ceea ce privește petrolul și gazele, cerințele crescând în materie de importuri și creșterea cererii din partea țărilor emergente și în curs de dezvoltare impun crearea unor mecanisme mai puternice de asigurare a unor rute de aprovizionare noi, diversificate și sigure. Infrastructura de rafinare, ca și accesul la resursele de țiței, este o parte esențială a lanțului de aprovizionare. UE este un partener geopolitic puternic pe piețele energetice și trebuie să aibă capacitatea de a acționa în consecință.

Noua strategie energetică se axează pe cinci priorități:

1. Realizarea unei Europe eficiente din punct de vedere energetic;
2. Construirea unei piețe energetice integrate cu adevărat paneuropene;
3. Creșterea puterii consumatorilor și realizarea celui mai înalt nivel de siguranță și securitate;
4. Extinderea rolului de lider al Europei în tehnologia și inovarea energetică;
5. Consolidarea dimensiunii externe a pieței energetice a UE.

1. O UTILIZARE EFICIENTĂ A ENERGIEI TRADUSĂ ÎN ECONOMII DE 20% PÂNĂ ÎN 2020

Europa nu își poate permite să irosească energie. Eficiența energetică este unul din obiectivele centrale pentru 2020 și un factor de bază pentru realizarea obiectivelor noastre energetice și climatice pe termen lung. UE trebuie să dezvolte o strategie nouă în domeniul eficienței energetice, care să permită tuturor statelor membre să separe și mai mult utilizarea energiei de creșterea economică. Strategia va lua în calcul diversitatea necesităților energetice din statele membre. Eficiența energetică este cea mai rentabilă metodă de reducere a emisiilor, de îmbunătățire a securității și competitivității energetice, de reducere a prețurilor pentru

consumatori și de creare de locuri de muncă, inclusiv în industriile exportatoare. Mai mult decât atât, ea oferă cetățenilor beneficii tangibile: media economiilor la energia electrică pentru o gospodărie poate să se ridice la 1 000 EUR pe an¹².

Trebuie abordat paradoxul conform căruia cererea pentru produse noi sau pentru produse cu un consum mai mare de energie electrică depășește câștigurile în materie de eficiență energetică. A venit vremea să se treacă de la teorie la practică. Eficiența energetică trebuie să devină parte integrantă a tuturor domeniilor de politică relevante, inclusiv educație și formare, cu scopul modificării tiparelor comportamentale actuale. Criterii de eficiență energetică trebuie impuse în toate sferele, inclusiv în alocarea fondurilor publice.

Eforturile trebuie să se axeze pe întregul lanț energetic, pornind de la producția de energie, trecând prin transport și distribuție, și ajungând la consumul final. Monitorizarea eficace a conformității, supravegherea corespunzătoare a pieței, utilizarea pe scară largă a serviciilor și auditurilor energetice, precum și eficiența și reciclarea materialelor sunt obligatorii.

Obiectivul de economisire a energiei cu 20% este departe de a fi atins. Pentru a-l realiza, noua strategie invită așadar la un angajament politic consolidat, prin clarificarea componentelor sale și printr-o monitorizare susținută a conformității. Statele membre și autoritățile regionale și locale sunt invitate să își intensifice contribuția la implementarea politicilor adecvate și să utilizeze integral instrumentele, obiectivele și indicatorii pe care îi au la dispoziție, prin intermediul unor planuri naționale de acțiune complexe în domeniul eficienței energetice.

Trebuie acordată o atenție deosebită sectoarelor cu cel mai mare potențial în domeniul eficienței energetice, respectiv parcului imobiliar existent și transporturilor. Statele membre au convenit asupra unor obiective cu caracter juridic obligatoriu în sectoarele susmenționate și în alte sectoare non-ETS, dar trebuie încă să implementeze măsuri corespunzătoare¹³. Revizuirea directivei privind impozitarea energiei ar putea avea un bun efect orientativ, cu potențial de creare a unor beneficii pe termen lung în ceea ce privește eficiența. Trebuie luate măsuri de accelerare a ratei de înnoire și dotare cu produse și tehnologii eficiente din punct de vedere energetic. În sectorul rezidențial, trebuie abordată chestiunea partajării stimulentei între proprietari și chiriași. În ceea ce privește parcul important de clădiri publice, autoritățile trebuie să exploateze toate oportunitățile disponibile, inclusiv cele oferite de politica regională a UE, pentru a îmbunătăți eficiența energetică și autonomia clădirilor. În sectorul transporturilor, trebuie exploatat potențialul pe care îl prezintă soluțiile multimodale, vehiculele eficiente și conducerea eficientă a autovehiculelor.

Tehnologiile informației și comunicației pot juca un rol important în ceea ce privește îmbunătățirea eficienței principalelor sectoare emitente. Aceste tehnologii oferă potențialul pentru o trecere structurală la produse și servicii slab consumatoare de resurse, la economii de energie în domeniul construcțiilor și al rețelelor de electricitate, precum și la sisteme de transport inteligente, mai eficiente și mai puțin energofage¹⁴.

Sectorul industrial trebuie să încorporeze în modelul său de afaceri obiective privind eficiența energetică și inovarea tehnologică. În cazul companiilor mari, ETS contribuie substanțial la acest deziderat, însă se simte nevoia unei utilizări mai ample de alte instrumente, inclusiv audituri energetice și sisteme de management energetic în cazul companiilor mai mici și

¹² COM(2008)772.

¹³ Decizia nr. 406/2009/CE privind partajarea eforturilor.

¹⁴ Au fost stabilite acțiuni specifice în „O agendă digitală pentru Europa”, COM(2010)245.

mecanisme de sprijin pentru IMM-uri. Etalonarea performanțelor în materie de eficiență le poate oferi întreprinderilor un indiciu cu privire la poziția pe care o ocupă în raport cu concurența din punctul de vedere al eficienței. Eficiența, inclusiv eficiența utilizării energiei electrice, trebuie să devină o întreprindere profitabilă în sine, conducând la o piață internă robustă a tehnicilor și practicilor de economisire a energiei și generând oportunități de afaceri la nivel internațional. Un cadru pentru generalizarea eficienței resurselor ar fi de natură să crească aceste economii.

Sectorul public trebuie să conducă prin puterea exemplului. Pentru consumul din sectorul public trebuie să se stabilească o serie de obiective ambițioase. Achizițiile publice trebuie să sprijine demersurile către eficiența energetică. Trebuie sprijinite soluțiile inovatoare integrate la nivel local, menite să contribuie la tranziția către așa-numitele „orașe inteligente”. Având în vedere că administrațiile teritoriale joacă un rol important în înregistrarea acestei evoluții, inițiativele lor (precum „Pactul primarilor”) trebuie consolidate. Orașele și zonele urbane, care consumă până la 80% din energie, sunt în egală măsură parte a problemei și parte a soluției de creștere a eficienței energetice.

Politicile în domeniul eficienței resurselor, inclusiv investițiile în eficiența energetică, antrenează adesea costuri inițiale imediate, înainte ca beneficiile pe termen mediu și lung să se facă simțite. Este nevoie de instrumente de încurajare a investițiilor noi în tehnologii și practici eficiente din punct de vedere energetic. Finanțarea UE poate avea un puternic efect de levier și trebuie elaborate soluții inovatoare. Trebuie explorate utilizări inovatoare și bine chibzuite¹⁵ ale impozitării și tarifării, care să fie utilizate pe post de instrumente de încurajare a schimbărilor comportamentale sau de finanțare a investițiilor.

Planul pentru eficiență energetică, care urmează a fi prezentat la începutul anului 2011, va fi urmat de propuneri concrete de reglementare în decursul aceluiași an. El va viza și aspectul finanțării din perspectiva accesului la finanțe, a disponibilității produselor inovatoare de finanțare, a stimulentei pentru realizarea unor investiții în eficiența energetică, precum și a rolului finanțării UE (în special fondurile structurale), pornind de la exemplele reușite de care dispunem.

Prioritatea 1: Realizarea unei Europe eficiente din punct de vedere energetic

Acțiunea 1: Valorificarea celui mai mare potențial de economisire a energiei - construcțiile și transporturile

- Rata de îmbunătățire a eficienței energetice trebuie accelerată, la nivel european, național și local, prin intermediul stimulentei investiționale, al generalizării utilizării companiilor de servicii energetice, al instrumentelor financiare inovatoare cu un puternic efect de levier și al ingineriei financiare. În acest context, alocarea stimulentei investiționale între proprietari și chiriași, precum și etichetarea energetică a clădirilor (certIFICATE utilizate pe piața imobiliară și politici de sprijin public) vor fi abordate în propunerile ulterioare ale Comisiei.
- Autoritățile publice trebuie să conducă prin puterea exemplului. Criteriile energetice (eficiență, surse regenerabile și rețele inteligente) trebuie utilizate în toate procedurile de achiziții publice de lucrări, servicii sau produse. Sunt necesare programe și structuri de asistență tehnică pentru consolidarea capacităților participanților la piața

¹⁵ În special în ceea ce privește posibilele efecte cumulative ale diferitelor măsuri bazate pe piață.

serviciilor energetice de a dezvolta și structura partea financiară a proiectelor care vizează atât autoritățile publice, cât și actorii privați. Programele financiare ale UE vor viza proiecte de economisire a energiei și vor transforma eficiența energetică într-o condiție importantă pentru alocarea asistenței financiare.

- Viitoarea Carte albă privind politica în domeniul transporturilor va prezenta o serie de măsuri de îmbunătățire a durabilității transporturilor și de reducere a dependenței de resursele petroliere. Ea va include inițiative menite să sporească eficiența energetică a sistemului de transporturi, inclusiv măsuri de sprijin pentru mobilitatea urbană curată și soluții de transport multimodal, gestionarea inteligentă a traficului și standarde de eficiență energetică aplicabile tuturor vehiculelor, semnale economice corespunzătoare și promovarea unui comportament responsabil. În acest context, trebuie prospectate sisteme de etichetare a autovehiculelor mai eficiente.

Acțiunea 2: Consolidarea competitivității industriale prin eficientizarea industriei

- Comisia va încerca să sprijine competitivitatea ramurilor industriale europene cu ajutorul eficienței energetice, prin extinderea cerințelor de proiectare ecologică aplicabile produselor energetice și consumatoare de resurse și, dacă este cazul, prin cerințe la nivel sistemic. Trebuie explorat potențialul efect al acordurilor voluntare încheiate cu ramurile industriale energetice și consumatoare de resurse. Trebuie introdusă o etichetare energetică mai cuprinzătoare, care să poată permite compararea produselor pe baza mai multor criterii.
- În sectorul industrial și în cel al serviciilor trebuie implementate scheme de management energetic (precum audituri, planuri, manageri energetici). Trebuie acordată o atenție deosebită IMM-urilor, prin formularea unor mecanisme de sprijin specifice.

Acțiunea 3: Eficientizarea furnizării de energie

- Eficiența energetică, atât în etapa de producție, cât și în cea de distribuție, trebuie să devină un criteriu esențial pentru autorizarea capacităților de generare. Este necesar să se depună eforturi pentru creșterea substanțială a gradului de adoptare a cogenerării cu un grad ridicat de eficiență și a rețelelor de termoficare/răcire.
- Companiilor de distribuție și furnizare (așa-numiților detailiști) trebuie să li se impună să asigure economii de energie documentate pentru clienții lor, utilizând mijloace precum serviciile energetice prestate de terți, instrumente specifice de tipul „certificatelor albe”, taxe de interes public sau echivalentul acestora și grăbind introducerea de instrumente inovatoare de tipul „contoarelor inteligente”, care trebuie să fie orientate către consumator și să aibă o interfață ușor de utilizat, pentru a aduce beneficii reale consumatorilor.

Acțiunea 4: Valorificarea optimă a Planurilor naționale de acțiune în domeniul eficienței energetice

- Planurile naționale de acțiune în domeniul eficienței energetice oferă o etalonare complexă a performanțelor în domeniul eficienței energetice, inclusiv obiective măsurabile și indicatori de progres, ținând seama de pozițiile de plecare relative și de particularitățile naționale. Trebuie să se creeze un mecanism anual de revizuire care

2. ASIGURAREA LIBEREI CIRCULAȚII A ENERGIEI

Piețele energetice din Europa au fost deschise pentru a permite cetățenilor să beneficieze în egală măsură de prețuri stabile și competitive și de energie durabilă. Acest potențial nu va fi realizat pe deplin decât dacă se fac eforturi susținute pentru crearea unei piețe mai integrate, mai interconectate și mai competitive.

Piețele electricității și gazului nu funcționează până în prezent ca o piață comună. Piața este încă foarte fragmentată în piețe naționale și prezintă numeroase bariere în calea concurenței deschise și loiale. Majoritatea piețelor energetice rămân naționale în esență și sunt foarte concentrate, iar în multe cazuri companiile istorice dețin reale poziții de monopol. În multe state membre, reglementarea prețurilor la energie reduce nivelul concurenței¹⁶. Dată fiind practica anticoncurențială rămasă în sectorul energetic¹⁷, este necesară o intervenție proactivă atât a Comisiei, cât și a statelor membre. Îmbunătățirea concurenței pe piețele energetice va contribui la stabilirea stimulentei potrivite pentru investițiile necesare și la reducerea costurilor acestora la limita necesarului.

Prin introducerea unui cadru legislativ conceput a promova realizarea obiectivului de 20% pentru energia din surse regenerabile în 2020, Europa tocmai a făcut primul pas în această direcție. Este necesar să se asigure că legislația se aplică integral și să se pună bazele utilizării masive a energiei din surse regenerabile în deceniile de după 2020. Cadrul legal trebuie consolidat în mod corespunzător, pentru a le oferi investitorilor încrederea de a investi în noi opțiuni de producție, transport și stocare a energiei din surse regenerabile. Efectele directivei privind energia din surse regenerabile vor fi evaluate începând cu 2011, în vederea consolidării sau extinderii sale la domeniile și în cazurile în care acest lucru se va dovedi necesar.

Dezvoltarea în continuare a energiei din surse regenerabile se va baza, cel puțin încă o perioadă, tot pe schemele de sprijin. Comisia trebuie să contribuie la garantarea faptului că acestea sunt durabile, că ele corespund progresului tehnologic și că nu împiedică inovarea și nici concurența. Ea trebuie să asigure, de asemenea, gradul necesar de convergență sau armonizare între schemele naționale, deoarece piața energiei din surse regenerabile trece de la o dimensiune locală la una transfrontalieră. În acest context, cerințele necesare pentru comerțul paneuropean cu energie din surse regenerabile trebuie definit pe baza celor mai bune practici. Utilizarea unor prime pentru furnizarea energiei din surse regenerabile (*feed-in*) echilibrate, rentabile și previzibile, precum și a instrumentelor de finanțare și de sprijin specifice, trebuie extinsă în conformitate cu regulile aplicabile ajutoarelor de stat, dacă este cazul. Trebuie evitate mai ales schimbările retroactive ale schemelor de sprijin, dat fiind efectul negativ generat de aceste modificări asupra încrederii investitorilor.

După cum se sublinia în raportul Monti, noua provocare pentru 2020 este formarea „coloanei vertebrale” care să asigure direcționarea electricității și a gazului către zonele care au mai

¹⁶ Raport privind progresele înregistrate în crearea pieței interne a gazului și energiei electrice – COM(2010) 84.

¹⁷ După ce ancheta din sectorul energetic a scos la iveală existența unor probleme complexe, care au condus la luarea a nouă decizii antitrust importante, Comisia continuă să evalueze climatul concurențial de pe piețele energetice europene.

mare nevoie. Fără existența unor structuri corespunzătoare în toată Europa, comparabile cu mijloacele de transport din alte sectoare strategice precum telecomunicațiile ori transportul, piața nu își va respecta niciodată promisiunile. Trebuie depuse eforturi mai mari pentru actualizarea infrastructurilor energetice, în special în statele membre care au aderat la UE începând cu 2004, dar și în zone mai puțin dezvoltate.

Însă cel mai important aspect este faptul că Europei îi lipsește încă infrastructura de rețea care să permită surselor regenerabile să se dezvolte și să concureze de la același nivel cu sursele tradiționale. Proiectele actuale de ferme eoliene de mari dimensiuni amplasate în nord și de instalații solare în sud necesită o capacitate corespunzătoare a cablurilor electrice, care să permită transportul energiei „verzi” către zonele cu consum ridicat. Rețeaua existentă va avea dificultăți la absorbirea volumelor de energie din surse regenerabile pe care le presupun obiectivele pentru 2020 (33% din capacitatea brută de generare a energiei electrice).

Contoarele și rețelele electrice inteligente reprezintă cheia unei exploatare integrale a potențialului pentru energia din surse regenerabile și pentru economisirea de energie, precum și pentru îmbunătățirea serviciilor energetice. O politică clară și standarde comune pentru contoarele și rețelele inteligente¹⁸ sunt necesare cu mult timp înainte de 2020, pentru a asigura interoperabilitatea în rețea.

În fine, obligația solidarității între statele membre va avea un caracter noul și neavenit fără o infrastructură internă suficientă și fără interconexiuni peste frontierele externe și zonele maritime. Ca importator major de energie, UE este afectată direct de evoluția rețelilor din țările învecinate. Construirea de noi interconexiuni la frontierele externe ale UE trebuie să se bucure de aceeași atenție și să facă obiectul acelorași politici ca proiectele intra-UE. Aceste legături sunt esențiale nu numai pentru vecinii noștri, ci și pentru a asigura stabilitatea și securitatea aprovizionării în UE. Se va pune accent în mod special pe coridorul sudic și pe începerea efectivă a proiectelor de interes european, în special Nabucco și ITGI.

Până în 2020 vor fi necesare investiții de aproximativ o mie de miliarde de euro, pentru înlocuirea capacităților depășite, pentru modernizarea și adaptarea infrastructurilor și pentru satisfacerea cererii tot mai mari și mai variate de energie produsă cu ajutorul tehnologiilor cu emisii reduse de carbon. Deși deciziile investiționale le revin actorilor de pe piață (companiile energetice, operatorii de sisteme și consumatorii), politica publică are ultimul cuvânt în ceea ce privește crearea unui cadru stabil și transparent pentru aceste decizii. Noile instrumente create prin intermediul celui de-al treilea pachet legislativ privind piața internă a energiei, inclusiv Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (ACER) și noile rețele europene ale operatorilor sistemelor de transport de energie electrică și gaz (ENTSO-E și ENTSO-G), trebuie utilizate la capacitate maximă în anii care urmează, pentru a realiza o integrare mai bună a piețelor energetice. Inițiativa regională¹⁹ trebuie să reprezinte demersuri către o piață europeană.

Investițiile în infrastructuri vor fi finanțate în continuare în mare parte din tarifele plătite de utilizatori. Totuși, dată fiind amploarea investițiilor, natura lor și caracterul lor strategic, nu se poate pleca de la premisa că toate investițiile necesare vor putea fi furnizate exclusiv de piață. Comisia va adopta o nouă strategie de dezvoltare a infrastructurii energetice, pentru a încuraja

¹⁸ Comisia Europeană a instituit un grup operativ pentru rețelele inteligente, menit să analizeze implementarea rețelilor inteligente la nivel european: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/taskforce_en.htm.

¹⁹ Cum ar fi, Piața baltică a energiei și Inelul mediteranean.

realizarea de investiții adecvate în rețele, în sectorul electricității, al gazului, al petrolului și în alte sectoare energetice. Dacă oferta este stabilă, gazul natural va juca în continuare un rol esențial în mixul energetic în anii care urmează, iar gazul poate deveni mai important ca și combustibil de rezervă pentru generarea variabilă de electricitate. Aceasta necesită importuri diversificate, atât prin terminale de gaz de conductă cât și prin terminale de gaz natural lichefiat, iar rețelele autohtone de gaz trebuie să fie din ce în ce mai interconectate.

Dincolo de chestiunea finanțării, procedurile administrative de durată pot bloca semnificativ procesul. Normele și procedurile existente pentru proiectele de interes european (proiectele dedicate securității aprovizionării, solidarității sau integrării surselor regenerabile) trebuie îmbunătățite și simplificate semnificativ, respectându-se totodată principiile acceptului public și legislația actuală de mediu. Comunitățile de la nivel local, regional și național se vor implica mai constructiv în facilitarea proiectelor de interes european dacă acestea aduc cu sine și beneficii concrete pe termen scurt, precum accesul la fondurile publice.

Prioritatea 2: Construirea unei piețe integrate paneuropene a energiei

Acțiunea 1: Implementarea rapidă și corectă a legislației privind piața internă

- Comisia va continua să asigure o implementare rapidă și corectă a pieței interne existente a energiei și o puternică politică concurențială. Pentru o mai bună integrare a pieței energetice, cadrul de reglementare trebuie consolidat (de exemplu, prin coduri de rețea) și completat cu alte acțiuni precum cuplarea piețelor, elaborarea modelului țintă²⁰; de asemenea, acesta trebuie să beneficieze de un cadru robust pentru piețele tranzacționate, prin asigurarea unei transparențe și a unei politici de monitorizare eficiente. Dacă aceste măsuri se dovedesc insuficiente sau dacă atribuțiile ACER sunt prea limitate, se vor avea în vedere noi măsuri legislative.

Acțiunea 2: Trasarea unui plan de execuție aplicabil infrastructurii europene în perioada 2020-2030

- Viitoarea comunicare a Comisiei privind infrastructura va permite Europei să identifice infrastructurile prioritare care trebuie realizate pentru ca piața internă să fie funcțională, să asigure integrarea producției de energie din surse regenerabile la scară largă și să garanteze securitatea aprovizionării, în concordanță cu viziunea asupra unui sistem energetic european durabil până în 2050. Până în 2015, niciun stat membru nu va trebui să mai fie izolat de piața internă europeană. Vor fi acoperite și coridoarele transfrontaliere. Planurile de dezvoltare decenală ale ENTSO-E și ENTSO-G vor fi dezvoltate cu ajutorul ACER, în colaborare cu toate celelalte părți interesate relevante. Acest exercițiu se va baza pe inițiative regionale reușite, precum cea din regiunea baltică, și va include o evaluare a capacității necesare de stocare și a măsurilor de adaptare la schimbările climatice, inclusiv a eventualelor nevoi viitoare în domeniul infrastructurii de transport al CO₂ în UE.
- Propunerea Comisiei vizează și pregătirea rețelei pentru schimbările inevitabile ale cererii care derivă din politicile energetice și de transport, precum electromobilitatea și creșterea generării descentralizate și la scară largă a energiei din surse regenerabile.

²⁰

Un model țintă pentru electricitate a fost elaborat în contextul Forumului de la Florența de către Grupul consultativ ad-hoc. Normele și codurile de implementare a acestui model țintă sunt în stadiu de redactare. În cadrul Forumului de la Madrid a fost elaborat și un model țintă pentru gaz.

- Anul viitor, Comisia va propune un set de instrumente de politică, în vederea implementării priorităților strategice de infrastructură în următoarele două decenii. Acestea vor include o nouă metodă de definire a infrastructurilor strategice care vor fi esențiale pentru Uniunea Europeană în ansamblul său din punctul de vedere al furnizării de energie competitivă, al durabilității și al accesului la sursele regenerabile, precum și al securității aprovizionării. Aceste secțiuni vitale vor fi clar identificate în exercițiul general de cartografiere și vor fie etichetate drept secțiuni „de interes european”, pentru a putea beneficia de o procedură de aprobare îmbunătățită și, după caz, de finanțare concentrată. Selectivitatea va fi esențială în cadrul acestui demers. Conexiunile de rețea cu țări terțe vor fi luate în considerare în mod corespunzător.
- ACER, ENTSO-E și ENTSO-G vor fi împuternicite să dezvolte planul de execuție pentru rețelele europene de electricitate și gaz în perspectiva 2020-2030. Aceasta va trebui urmată de o viziune pe termen lung, pe baza foii de parcurs privind energia pentru 2050 care urmează a fi prezentată în 2011.

Acțiunea 3: Simplificarea procedurilor de autorizare și a regulilor de piață pentru dezvoltarea de infrastructuri

- Comisia va propune introducerea unui sistem de autorizare aplicabil proiectelor de „interes european” pentru a îmbunătăți procesul actual. În acest scop, se are în vedere desemnarea unei autorități unice la nivel național, cu respectarea totodată a standardelor de siguranță și securitate și cu asigurarea conformității depline cu legislația de mediu a UE. Procedurile simplificate și îmbunătățite vor crește transparența și vor asigura dezbateri deschise și transparente la nivel local, regional și național, pentru a spori încrederea publicului în instalații și gradul de acceptare a acestora. În plus, vor fi explorate modalități de recompensare, prin facilitarea accesului la finanțare publică, a regiunilor și a statelor membre care se angajează constructiv și reușesc să ducă la bun sfârșit, în timp util, proiecte de interes european.
- Pentru realizarea cuplării piețelor până în 2014, ACER va asigura, în limita mandatului său, definirea și implementarea tuturor aspectelor tehnice (armonizare, standardizare etc.) și reglementare legate de interconectarea transfrontalieră a rețelelor, accesul la regenerabile și integrarea noilor tehnologii. Un program de acțiune detaliat va avea rolul de a sprijini statele membre în procesul de introducere a contoarelor inteligente sau a rețelelor inteligente (inclusiv în chestiunea afișării informațiilor destinate consumatorilor) și de încurajare a apariției de noi servicii energetice.

Acțiunea 4: Asigurarea cadrului financiar corespunzător

- Conștientă de faptul că majoritatea proiectelor de infrastructură au rol comercial, Comisia va defini o metodă de analizare a echilibrului optim dintre finanțarea publică și cea privată (bazată pe următoarele principii care urmează a fi aplicate pe întreg teritoriul Uniunii: „utilizatorul plătește”, „beneficiarul plătește”, cu referire la alocarea transfrontalieră a costurilor și beneficiilor, și „contribuabilul plătește”, cu referire la partajarea sarcinii pentru infrastructura neviabilă din punct de vedere comercial și care este „în beneficiul întregii UE”). Acestea vor fi definite în conformitate cu regulile aplicabile privind ajutoarele de stat. În cazul proiectelor de „interes european” cu viabilitate comercială nulă sau redusă, vor fi propuse mecanisme inovatoare de finanțare pentru maximizarea efectului de levier al

ajutoarelor publice în vederea îmbunătățirii climatului investițional în materie de acoperire a riscurilor principale și în vederea grăbirii implementării proiectului. Dezvoltarea unor infrastructuri energetice adecvate este esențială și urgentă. Ea necesită o viziune mai largă asupra noilor instrumente de finanțare (atât publice, cât și private) și mobilizarea de resurse suplimentare în contextul următorului cadru financiar multianual.

3. SECURITATEA, SIGURANȚA ȘI ACCESIBILITATEA ENERGIEI PENTRU CETĂȚENI ȘI ÎNTREPRINDERI

O piață internă funcțională și integrată aduce consumatorilor opțiuni mai multe și prețuri mai mici. Însă mulți consumatori nu percep avantajele deschiderii pieței și concurenței între diverși furnizori. Consumatorii individuali trebuie să își cunoască și să își exercite drepturile ce le revin în temeiul legislației UE. Ei trebuie să profite de oportunitățile pe care le creează deschiderea pieței și să fie încrezători că au acces la serviciile energetice de care au nevoie, atât în ceea ce privește calitatea, cât și profilul de emisii pe care îl doresc. Deschiderea piețelor poate aduce consumatorilor prețurile, opțiunile, inovarea și serviciile cele mai bune, dacă aceasta este dublată de măsuri de garantare a încrederii, de protecție și sprijinire a consumatorilor astfel încât aceștia să poată juca rolul activ pe care liberalizarea îl așteaptă de la ei.

Cu toate acestea, cetățenii par să nu își cunoască drepturile ce le revin în temeiul legislației UE sau ezită să și le exercite. Sunt necesare eforturi mult mai mari prin care consumatorii să fie informați cu privire la drepturile pe care le au și să fie implicați în piața internă. În mod similar, potențialul de reducere a facturilor la energie prin economii de energie trebuie conturat mai clar. Forumul cetățenilor (Londra) și Forumul pentru energie durabilă (București) au fost înființate pentru a îmbunătăți situația energetică a consumatorilor casnici. Trebuie găsite mijloace prin care aceste forumuri să reacționeze mai bine la nevoile consumatorilor.

Poziția concurențială a unor sectoare importante ale economiei europene depinde și de disponibilitatea energiei accesibile și furnizate în condiții de securitate. Energia, în special electricitatea, constituie o parte substanțială a costurilor totale de producție ale ramurilor industriale esențiale pentru Europa, inclusiv IMM-urile și întreprinderile mari.

Este posibil ca piața internațională a rezervelor petroliere să cunoască o penurie înainte de 2020, ceea ce înseamnă că este important ca, în UE, consumatorii să facă eforturi de a reduce cererea de petrol. Însă acest lucru nu se întâmplă încă. Consumatorii trebuie să devină mai conștienți de necesitatea reducerii consumului de combustibili fosili și trebuie să cunoască modalitățile care le permit să își reducă facturile într-o perioadă în care prețurile sunt în creștere. Rețelele inteligente cu interfață facilă, contoarele și sistemele de facturare inteligente pot să își aducă aportul în această privință. Însă consumatorii trebuie să devină mai proactivi. Pentru a ajuta consumatorii să participe la piață, trebuie instituite măsuri de conștientizare a oportunităților, de facilitare a comparării prețurilor și a formalităților de schimbare a furnizorului și de îmbunătățire a procedurilor de soluționare a plângerilor.

Scopul principal al pieței interne este furnizarea către consumatori a unor produse la un preț accesibil, care să reflecte însă costurile de producție. O piață internă funcțională, bazată pe o infrastructură suficientă de transport și stocare, este cea mai bună garanție pentru securitatea aprovizionării, deoarece energia va urma mecanismele pieței și va ajunge acolo unde este mai

multă nevoie de ea. Trebuie prevăzute totuși plase de siguranță, de exemplu pentru consumatorii vulnerabili, ori în perioade de criză a aprovizionării pe care mecanismele pieței nu o pot stăpâni prin forțe proprii. Piața internă are de suferit și atunci când statele membre nu sunt complet interconectate, cum este cazul statelor baltice. Regulamentul privind securitatea aprovizionării cu gaz este important prin aceea că asigură pregătirea optimă a pieței pentru o eventuală criză și protecția consumatorilor. O mai bună interconectare a statelor membre și asigurarea unei concurențe active de către Comisie și statele membre pot să contribuie la o mai mare diversificare a surselor de aprovizionare, în special în statele membre care depind actualmente de o singură sursă sau doar de câteva surse de aprovizionare.

Politica energetică este responsabilă și de protejarea cetățenilor europeni față de riscurile producției și transportului de energie. UE trebuie să își mențină rolul de lider în dezvoltarea de sisteme pentru energia nucleară sigură, pentru transportul substanțelor radioactive și pentru managementul deșeurilor nucleare. Colaborarea internațională în materie de garanții nucleare joacă un rol important în asigurarea securității nucleare și în stabilirea unui climat solid de neproliferare. În sectorul exploatarei și prelucrării țițeiului și gazului, cadrul legislativ al UE trebuie să garanteze cel mai înalt nivel de siguranță și un regim de responsabilitate neechivocă aplicabil instalațiilor petroliere și gazeifere.

Prioritatea 3: Creșterea puterii consumatorilor și atingerea celui mai înalt nivel de siguranță și securitate

Acțiunea 1: Stabilirea unei relații mai deschise între consumatori și politica energetică

- O aplicare susținută a politicii în materie de concurență la nivel european și național rămâne indispensabilă pentru facilitarea concurenței și pentru garantarea accesibilității prețurilor pentru consumatori.
- Comisia va propune măsuri menite a îmbunătăți participarea consumatorilor pe piața energetică, în conformitate cu cel de-al treilea pachet legislativ în domeniul energetic. Aceste măsuri vor cuprinde elaborarea unor orientări bazate pe cele mai bune practici în ceea ce privește trecerea de la un furnizor la altul, continuarea implementării și monitorizării recomandărilor referitoare la facturare și la soluționarea plângerilor, precum și identificarea celor mai bune practici pentru sistemele alternative de soluționare a litigiilor. Trebuie pus la dispoziția tuturor consumatorilor un instrument de comparare a prețurilor, bazat pe o metodologie care urmează a fi elaborată de organismele de reglementare în domeniul energetic și de alte autorități competente. Toți furnizorii trebuie să prezinte informații actualizate despre tarifele și ofertele proprii. În cele din urmă, trebuie depuse eforturi mai mari în privința mutării accentului de pe prețurile energiei pe costurile energiei, prin dezvoltarea pieței serviciilor energetice.
- Comisia va publica periodic rapoarte comparative prin care se va evalua nivelul implementării dispozițiilor reglementare referitoare la consumatori și nivelul general de protecție înregistrat pe piața internă. Se va acorda o atenție deosebită consumatorilor vulnerabili și practicilor care le permit consumatorilor să reducă consumul de energie.
- Cu ajutorul Forumului cetățenilor pentru energie (Londra) și al Forumului pentru energie durabilă (București), autoritățile de reglementare trebuie să intensifice eforturile de îmbunătățire a funcționării pieței cu amănuntul.

Acțiunea 2: Îmbunătățirea permanentă a siguranței și securității

- Având în vedere învățămintele trase în urma accidentului provocat de platforma de foraj Deepwater Horizon, Comisia revizuieste în prezent condițiile de siguranță de pe platformele *offshore* de extracție a țițeiului și gazului, în scopul introducerii de măsuri stringente privind prevenirea, capacitatea de reacție și responsabilizarea, care vor garanta cel mai înalt nivel de protecție în întreaga UE și în lume.
- Cadrul juridic pentru securitatea nucleară și protecția fizică va fi consolidat cu ajutorul revizuirii intermediare a directivei privind securitatea nucleară, al implementării directivei privind deșeurile nucleare, al redefinirii standardelor de bază în materie de siguranță pentru protecția lucrătorilor și a populației și al unei propuneri pentru o abordare europeană a regimului de răspundere civilă pentru daune nucleare. Trebuie, de asemenea, urmărită o mai bună armonizare a proiectării și certificării internaționale a instalațiilor. Toate aceste măsuri ar trebui să fie de natură să permită UE să își mențină poziția de lider în domeniul siguranței energiei nucleare și să contribuie la o utilizare responsabilă a energiei nucleare în întreaga lume.
- Aceleași condiții de siguranță și securitate vor fi menținute și la dezvoltarea și implementarea noilor strategii energetice (siguranța hidrogenului, siguranța rețelei de transport al CO₂, stocarea de CO₂ etc.)

4. REALIZAREA UNUI VIRAJ TEHNOLOGIC

În lipsa unui viraj tehnologic, UE nu își va realiza obiectivele pentru 2050 în materie de decarbonizare a sectoarelor energiei electrice și transporturilor. Dată fiind perioada de dezvoltare și diseminare a tehnologiei energetice, aducerea pe piața europeană a tehnologiilor de vârf cu emisii reduse de carbon reprezintă o urgență maximă. Schema ETS a UE este un stimulent al componentei cererii, care sprijină implementarea de noi tehnologii cu emisii reduse de carbon. Dar, dacă sunt dezvoltate prin colaborare la nivelul UE, noile tehnologii vor ajunge mai rapid pe piață și vor avea costuri mai reduse.

Planificarea și gestionarea la nivel european sunt esențiale pentru stabilitatea investițiilor, pentru încrederea în afaceri și coerența politicilor. Planul SET (Planul european strategic pentru tehnologiile energetice) conturează o strategie pe termen mediu, valabilă pentru toate sectoarele. Însă dezvoltarea și proiectele demonstrative aferente tehnologiilor principale (biocarburanți de generația a doua, rețele inteligente, orașe și rețele inteligente, captarea și stocarea carbonului, stocarea electricității și electromobilitatea, tehnologii nucleare din generația următoare, încălzire și răcire regenerabile) trebuie accelerate. În mod similar, natura vitală a inovării a fost evidențiată de inițiativa strategică „Uniunea inovării” pentru Europa 2020²¹.

Resursele necesare în următoarele două decenii pentru dezvoltarea acestor tehnologii sunt de amploare, mai ales dacă sunt privite în contextul climatului economic actual. Proiectele majore, precum instalațiile eoliene cu o capacitate mai mare de 140 GW, planificate în prezent de antreprenorii, autoritățile și guvernele europene a fi amplasate în principal în Marea Nordului, sau inițiativele Desertec și Medring afectează o serie de state membre. Coordonarea și colaborarea la nivel paneuropean trebuie să includă punerea în comun a

²¹ SEC(2010)1161, 6 octombrie 2010.

diverselor surse de finanțare. Este de așteptat ca toate părțile interesate să contribuie. Comisia va căuta să creeze un efect de levier pentru bugetul UE, pentru a crește și mai mult nivelul finanțării.

UE se confruntă cu o concurență acerbă pe piețele internaționale ale tehnologiei. Țări precum China, Japonia, Coreea de Sud și SUA au strategii industriale ambițioase pe piețele energiei solare, eoliene și nucleare. Cercetătorii și companiile din UE trebuie să-și intensifice eforturile pentru a rămâne în primul eșalon al prosperei piețe internaționale a tehnologiilor energetice și, dacă există avantaje reciproce, trebuie să consolideze cooperarea cu țări terțe în privința tehnologiilor specifice.

Prioritatea 4: Extinderea poziției de lider a Europei în domeniul tehnologiei și inovării energetice

Acțiunea 1: Implementarea fără întârziere a Planului SET

- Comisia va consolida implementarea Planului SET, în special a programelor comune ale Alianței europene de cercetare în domeniul energiei (EERA) și a celor șase inițiative industriale europene (energia eoliană, energia solară, bioenergia, rețelele inteligente, fisiunea nucleară și CSC). Se are în vedere o intensificare a conlucrării cu statele membre, în vederea finanțării foilor de parcurs tehnologice pentru 2010-2020 și a asigurării succesului programelor demonstrative la scară largă, precum cele derulate în temeiul programului „rezerva pentru nou intrați” (NER300)²². Finanțarea comunitară disponibilă²³ se va axa pe inițiativele legate de Planul SET.
- Fișele de parcurs tehnologice ale inițiativelor industriale europene pentru 2010-2020 sunt implementate începând din acest an și se vor bucura de un sprijin suplimentar. Ele vor fi cheia de boltă a pregătirii următorului cadru financiar în ceea ce privește un program de cercetare energetică consolidat, mai eficient și mai orientat, care să facă obiectul unor evaluări periodice. În acest context, Comisia va promova dezvoltarea unor infrastructuri strategice de cercetare energetică în Europa, care vor contribui semnificativ la scurtarea distanței dintre cercetarea și dezvoltarea tehnologică. Comisia va avea în vedere și alte opțiuni cu potențial mare, precum energia regenerabilă marină și încălzirea și răcirea regenerabile.

Acțiunea 2: Comisia va lansa patru noi proiecte europene pe scară largă

- 1. Comisia va prezenta o inițiativă europeană majoră privind rețelele inteligente care să conecteze întregul sistem de rețele de electricitate, de la parcurile eoliene din Marea Nordului, instalațiile solare din regiunile sudice și barajele hidroelectrice existente, la gospodăriile individuale, făcând ca rețelele de electricitate să devină mai inteligente, mai eficiente și mai fiabile.
- 2. Reinstituirea supremației Europei în domeniul stocării energiei electrice (atât la scară largă, cât și pentru autovehicule). Vor fi dezvoltate proiecte ambițioase în

²² Directiva revizuită ETS (2009/29/CE) prevede că, din rezerva pentru nou intrați (NER), sunt disponibile 300 de milioane de certificate de emisii destinate să sprijine proiecte demonstrative comerciale axate pe captarea și stocarea carbonului, precum și proiecte demonstrative vizând tehnologiile inovatoare legate de energiile din surse regenerabile, pe teritoriul Uniunii.

²³ Finanțare disponibilă în temeiul actualelor perspective financiare.

domenii precum hidrocapacitatea, stocarea aerului comprimat, capacitatea bateriilor, precum și alte tehnologii inovatoare de stocare, cum este cazul hidrogenului. Acestea vor pregăti rețeaua electrică la toate nivelurile de tensiune pentru asimilarea masivă a energiei electrice din surse regenerabile, atât a celei provenite din instalații descentralizate de mici dimensiuni, cât și a celei provenite din instalațiile mari centralizate.

- 3. Implementarea producției de biocarbuhanți durabili la scară largă, inclusiv din perspectiva actualei revizuirii referitoare la impactul schimbării indirecte a destinației terenurilor. Inițiativa europeană privind bioenergia industrială²⁴, un proiect în valoare de 9 miliarde de euro, va fi lansată în curând pentru a asigura asimilarea rapidă de către piață a biocarbuhanților durabili din generația a doua.
- 4. Oportunități de economisire a energiei pentru orașe și zonele urbane și rurale. Parteneriatul pentru inovare intitulat „Orașe inteligente”, care urmează a fi lansat la începutul anului 2011, va combina cele mai bune aspecte din domeniul energiei din surse regenerabile, al eficienței energetice și al rețelelor inteligente de electricitate cu instrumente deosebit de inovatoare în materie de colectare a informațiilor și de TIC. Politica regională a UE poate să joace un rol important în deblocarea potențialelor locale. Zonele rurale dețin la rândul lor un potențial semnificativ în acest sens și pot apela la FEADR, care oferă mijloace financiare de sprijinire a proiectelor inovatoare în acest domeniu.

Acțiunea 3: Asigurarea competitivității tehnologice a UE pe termen lung

- Pentru a fundamenta competitivitatea noastră viitoare în fața unei concurențe internaționale puternice, Comisia va propune o inițiativă în valoare de 1 miliard de euro²⁵ pentru a sprijini cercetarea de avangardă necesară obținerii unor rezultate performante în domeniul energiei cu intensitate scăzută de carbon.
- UE trebuie să își mențină rolul de lider și în proiectul strategic global de cercetare ITER. Comisia va asigura o guvernare eficientă (inclusiv limitarea costurilor) și crearea valorii industriale în urma ITER și a programului european de fuziune.
- Comisia va elabora un program de cercetare al UE pentru materiale energetice, permițând sectorului energetic din UE să rămână competitiv, în ciuda împușinării resurselor de pe glob.

5. PARTENERIATE INTERNAȚIONALE PUTERNICE, ÎN SPECIAL CU VECINII NOȘTRI

Piața energetică europeană este cea mai mare piață regională din lume (peste 500 de milioane de consumatori) și totodată cel mai mare importator. Însă această colaborare și aceste obiective comune care au dus la adoptarea obiectivelor energetice și climatice importante ale UE nu se reflectă încă în politica energetică externă. Multe dintre provocările cu care se confruntă UE – schimbări climatice, accesul la țiței și la gaz, dezvoltarea tehnologică, eficiența energetică – sunt comune majorității țărilor și trebuie abordate într-un efort de colaborare. Statele membre au solicitat în repetate rânduri ca UE să se exprime unitar în fața

²⁴ A se vede nota de subsol 23.

²⁵ A se vede nota de subsol 23.

țărilor terțe. În practică, inițiativele naționale nu exploatează efectul de levier reprezentat de dimensiunea pieței UE și ar putea exprima mai bine interesul UE.

Politica energetică internațională trebuie să urmărească obiectivele comune de securitate a aprovizionării, competitivitate și durabilitate. Deși nu trebuie trecută cu vederea importanța țărilor producătoare și de tranzit, relațiile cu națiunile mari consumatoare de energie și în special cu țările emergente și în curs de dezvoltare capătă o pondere din ce în ce mai mare. Combaterea sărăciei necesită accesul la energie, deoarece obiectivul privind eradicarea sărăciei extreme până în 2015 nu poate fi atins decât cu ajutorul efectuării de mari progrese în privința îmbunătățirii accesului. Pentru a asigura că aceasta nu dăunează altor obiective strategice, dezvoltarea durabilă trebuie să stea la baza politicii energetice și a celei de dezvoltare, după cum s-a propus în Cartea verde a politicii de dezvoltare²⁶.

Datorită noilor tipare ale cererii și ofertei de pe piețele energetice globale, precum și a concurenței sporite pentru resursele energetice, UE trebuie să valorifice atutul ponderii sale combinate pe piață în relațiile cu partenerii energetici din țări terțe importante. Europa trebuie să adopte o poziție care să îi permită să se bazeze pe importante surse și rute suplimentare de aprovizionare cu energie până în 2020.

Necesitatea găsirii unor soluții la nivel internațional ne obligă să aducem în prim plan agenda decarbonizării și eficienței energetice în relația cu partenerii noștri principali, precum și în contextul structurilor și al negocierilor internaționale. Pentru că ETS este un factor determinant al piețelor internaționale ale carbonului, acțiunile viitoare trebuie să se bazeze pe acțiunile actuale întreprinse în scopul dezvoltării acestor piețe. În calitate de promotoare a elaborării de politici, Uniunea Europeană este în măsură să influențeze aspectele de mediu care stau la baza stabilirii standardelor și să promoveze respectul față de piețe transparente și competitive.

UE deține deja o serie de cadre complementare și țintite, care variază de la dispoziții specifice în domeniul energetic prevăzute de acorduri bilaterale cu țări terțe (acorduri de liber schimb, acorduri de parteneriat și cooperare, acorduri de asociere etc.) și memorandumuri de înțelegere privind cooperarea energetică, la tratate multilaterale, precum Tratatul de instituire a Comunității Energiei²⁷, și la participarea la Tratatul privind Carta energiei. În prezent, UE negociază cu o serie de țări noi acorduri care conțin dispoziții importante în domeniul energetic.

UE trebuie acum să oficializeze principiul conform căruia statele membre acționează în beneficiul UE în ansamblul său în relațiile energetice bilaterale cu partenerii strategici și în discuțiile la nivel global. Pornind de la temeiul juridic din Tratatul de la Lisabona, care clarifică și consolidează dimensiunea externă, politica externă a UE în domeniul energiei trebuie să asigure că toate statele membre fac dovada solidarității, responsabilității și

²⁶ Țările nemembre ale OCDE ar putea fi responsabile de întreaga creștere estimată a emisiilor de CO₂ până în 2030; însă asigurarea accesului universal la servicii energetice moderne pentru toți nu înseamnă decât o creștere cu 0,8% a emisiilor de CO₂, conform *Perspectivelor energetice mondiale ale AIE 2009* și unui extras înainte de publicare din *Perspectivile energetice mondiale ale AIE 2010* în vederea summitului ONU asupra Obiectivelor de dezvoltare ale mileniului.

²⁷ Tratatul de instituire a Comunității Energiei promovează integrarea pieței, dar și transpunerea și implementarea acquis-ului în Balcanii de Vest și extinde piața energetică internă a UE către sud-estul Europei. Aceasta nu reprezintă numai un cadru de cooperare, ci și un instrument cu caracter juridic obligatoriu de pregătire a aderării la UE. Noi părți sunt pe punctul de a adera la Tratatul de instituire a Comunității Energiei: Moldova a devenit deja membru, iar Ucraina și Turcia sunt în curs de aderare.

transparenței, reflectând interesul UE și asigurând securitatea pieței interne energetice a UE. Trebuie instituită o coordonare mai eficace la nivelul UE și al statelor membre.

În domeniul nuclear, cooperarea internațională a dat rezultate bune. Acest aspect este foarte relevant, deoarece diverse țări vecine operează sau planifică să opereze centrale nucleare electrice. UE trebuie acum să încurajeze statele partenere să confere caracter juridic obligatoriu tuturor standardelor și procedurilor internaționale în materie de securitate nucleară și protecție fizică și să vegheze la eficacitatea implementării lor la nivel mondial. UE ocupă o poziție foarte bună, deoarece este prima entitate care a luat astfel de măsuri în domeniul securității nucleare și protecției fizice și deține instrumente de cooperare specifice în acest scop.

Pe lângă faptul că este vitală pentru securitatea aprovizionării în UE, dimensiunea externă a politicii energetice a UE trebuie să corespundă și să se întrepătrundă cu alte activități externe ale UE (dezvoltare, schimburi comerciale, climă și biodiversitate, extindere, politica externă și de securitate comună și altele). Trebuie să se formeze sinergii între obiectivele energetice și alte politici și instrumente printre care se numără schimburile comerciale, acordurile bilaterale și instrumentele de cooperare și dezvoltare.

Securitatea energetică este strâns legată de prioritățile externe și de securitatea ale UE²⁸. Diversificarea carburanților, a surselor de aprovizionare și a rutelor de tranzit este la fel de importantă pentru securitatea UE ca și buna guvernare, respectul legii și protecția investițiilor UE și a investițiilor străine în țările producătoare de energie și în țările de tranzit. Mai mult, politica UE va acorda o atenție deosebită siguranței și securității conductelor de petrol și gaz și ale infrastructurii de producție și transport aferente, combinând instrumentele politicii energetice cu cele ale PESC.

În 2011, Comisia va prezenta propuneri concrete de consolidare a coerenței și eficienței generale ale politicii noastre energetice externe, solicitând participarea statelor membre, a diverselor politici externe ale Uniunii Europene și a programelor de sprijin extern.

Prioritatea 5: Consolidarea dimensiunii externe a pieței energetice a UE

Acțiunea 1: Integrarea piețelor energetice și a cadrelor de reglementare cu țările vecine

- Tratatul de instituire a Comunității Energiei trebuie implementat și extins la toți vecinii UE care sunt dispuși să adopte modelul de piață al UE. În acest context, integrarea pieței și convergența normativă trebuie realizate prin acorduri cuprinzătoare la nivelul UE, bazate pe regulile UE valabile în țările vizate de politica europeană de vecinătate și de procesul de extindere, în special în regiunea mediteraneană și cu țări de tranzit precum Ucraina și Turcia. Mai mult, Tratatul de instituire a Comunității Energiei trebuie aprofundat, prin extinderea noului acquis la părțile semnatare ale tratatului. Această abordare ar fi de natură să consolideze participarea țărilor vecine la piața internă, oferind totodată condiții concurențiale echitabile și garanții împotriva relocării emisiilor de carbon în sectorul energetic.
- Comisia va propune mecanisme de aliniere a acordurilor existente (în special în sectorul gazului) la regulile pieței interne și de consolidare a cooperării dintre statele membre în vederea încheierii de noi acorduri. Vor fi formulate propuneri de instituire

²⁸

Strategia europeană de securitate adoptată de Consiliul European în decembrie 2003.

a cadrului de reglementare necesar între UE și țări terțe, care să permită dezvoltarea de rute strategice de la noi furnizori, în special în apropierea coridorului sudic și a zonei sudmediteranene. Vor fi vizate aspecte legate de aprovizionare, inclusiv dezvoltarea rețelei și posibilele demersuri în domeniul aprovizionării grupate, precum și aspecte legate de reglementare, în special în ceea ce privește liberul tranzit și securitatea investiției.

- Asistența tehnică a UE va fi mobilizată pentru implementarea eficace a acquis-ului pieței interne și pentru modernizarea sectorului energetic din țările vecine, îmbunătățind totodată coordonarea schemelor de sprijin furnizate de UE, de statele membre și de comunitatea internațională.

Acțiunea 2: Stabilirea de parteneriate strategice cu parteneri cheie

- În paralel cu diversificarea surselor și rutelor de import, UE va realiza parteneriate energetice consolidate cu furnizori cheie și cu țări de tranzit. Ele vor viza promovarea principiilor de bază (precum cele conținute în Tratatul Cartei Energiei: liberul tranzit, transparența, siguranța, oportunitățile investiționale și respectarea legislației internaționale).

Acțiunea 3: Promovarea rolului global al UE pentru un viitor energetic caracterizat de o poluare redusă cu carbon

- Eficiența energetică, tehnologiile curate și energia sigură și durabilă trebuie integrate în activitățile bilaterale și de cooperare ale UE în special cu marii consumatori, cu economiile emergente și cu parteneriatele globale.
- Comisia va lansa o importantă colaborare cu Africa în domeniul unor inițiative energetice care să vizeze furnizarea progresivă de energie durabilă tuturor cetățenilor, conform Cărții verzi privind politica de dezvoltare.

Acțiunea 4: Promovarea la nivel mondial a standardelor cu caracter juridic obligatoriu în domeniul securității nucleare, al protecției fizice și al neproliferării

- Comisia va elabora inițiative menite să încurajeze țările partenere să confere un caracter juridic obligatoriu și să asigure implementarea standardelor și procedurilor internaționale în materie de securitate nucleară, protecție fizică și neproliferare, în special printr-o strânsă colaborare cu Agenția Internațională pentru Energie Atomică și prin încheierea de acorduri Euratom cu furnizori nucleari și țări utilizatoare de energie nucleară.

CONCLUZIE

UE se pregătește să treacă pragul unei ere unice în domeniul politicii energetice. Piețele energetice au fost oarecum protejate de efectele din ultimii ani ale turbulențelor de pe piața mondială, ca urmare a liberalizării, a capacităților semnificative de producție și furnizare și a posibilităților corespunzătoare de import. Se prevăd însă schimbări dramatice. Prețurile energiei vor fi afectate de nevoia uriașă de investiții în sectorul energiei, de stabilirea prețului carbonului și de creșterea prețurilor energiei la nivel internațional. Dacă nu se actualizează rețelele electrice, dacă nu se înlocuiesc instalațiile depășite cu alternative competitive și mai curate și dacă nu se eficientizează utilizarea energiei pe parcursul întregului lanț energetic, competitivitatea, securitatea aprovizionării și obiectivele climatice vor avea de suferit.

Statele membre și sectoarele industriale au recunoscut amploarea provocărilor. Aprovizionarea în condiții de securitate, utilizarea eficientă a resurselor, accesibilitatea prețurilor și soluțiile inovatoare sunt esențiale pentru creșterea durabilă, pentru crearea de locuri de muncă și pentru calitatea vieții. Statele membre au convenit că aceste provocări pot fi cel mai bine abordate prin politici și măsuri la nivelul UE, respectiv prin „europenizarea” politicii energetice. Aceasta implică direcționarea finanțării UE către prioritățile publice pe care piețele nu reușesc să le satisfacă și care au cea mai mare greutate din punct de vedere european.

Noua strategie energetică a UE va necesita eforturi semnificative în ceea ce privește inovarea tehnică și investițiile. Ea va favoriza dinamismul și competitivitatea pieței și va conduce la o consolidare importantă a demersurilor instituționale, în scopul monitorizării și orientării acestor evoluții. Noua strategie va îmbunătăți securitatea și durabilitatea sistemelor energetice ale gestionării rețelei și ale reglementării pieței energetice. Ea va presupune eforturi importante de informare și de responsabilizare sporită a consumatorilor casnici și industriali, de implicare a lor în alegerea unui viitor energetic durabil, de exemplu prin economisirea energiei, prin reducerea deșeurilor și adoptarea de tehnologii și carburanți cu impact carbonic

reduc. Investițiile în producția de energie obținută prin tehnologii cu emisii reduse de carbon vor fi încurajate în continuare de instrumente bazate pe piață, precum comercializarea și impozitarea emisiilor. Noua strategie va reprezenta o primă etapă către pregătirea UE pentru provocările majore la care va trebui să facă față, poate chiar înainte de 2020. Mai presus de toate, va asigura o mai bună administrare și coordonare la nivel european, atât în ceea ce privește acțiunile interne, cât și relațiile cu partenerii externi.

Sistemul energetic global este angrenat într-o etapă de tranziție rapidă, cu eventuale implicații extinse, care se vor face simțite și în următoarele decenii. Europa trebuie să acționeze cât timp mai are posibilitatea să o facă. Timpul este scurt. În consecință, Comisia va prezenta majoritatea propunerilor de realizare a obiectivelor pentru 2020 în următoarele 18 luni. Este necesar ca discutarea, adoptarea și implementarea lor să aibă loc rapid. Astfel, UE va fi mai capabilă să structureze demersul pentru 2020 – standarde, norme, reglementări, planuri, proiecte, resurse umane și financiare, piețe tehnologice, așteptări sociale etc. - și să pregătească cetățenii Europei pentru provocările care se conturează.

Datorită perioadelor lungi necesare evoluției sistemelor energetice, măsurile luate astăzi nu garantează să schimbările structurale necesare pentru tranziția către o energie cu impact carbonic redus vor fi realizate până în 2020, perioada vizată de prezenta strategie. Prin urmare, este necesar să privim dincolo de orizontul prezentei strategii, pentru a ne asigura că UE este bine pregătită pentru realizarea obiectivului de a avea un sistem energetic sigur, competitiv și caracterizat de emisii reduse de carbon până în 2050. Comisia va completa această strategie cu o fișă de parcurs exhaustivă pentru 2050, care va stabili măsurile pe termen lung avute în vedere în prezenta strategie și va analiza oportunitatea luării de măsuri suplimentare sau complementare.